

Granskning av kommunens arbete med att beakta barnkonventionen

Gävle kommun

Januari 2026

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Gävle kommun genomfört en granskning av kommunens arbete med att beakta barnkonventionen. Granskningens syfte har varit att bedöma om kultur- och fritidsnämndens och samhällsbyggnadsnämndens arbete utifrån ett barnrättsperspektiv bedrivs på ett ändamålsenligt sätt samt med en tillräcklig intern kontroll.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att kultur- och fritidsnämndens respektive samhällsbyggnadsnämndens arbete utifrån ett barnrättsperspektiv inte helt bedrivs på ett ändamålsenligt sätt och inte med helt tillräcklig intern kontroll.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten eller det avslutande avsnittet "Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor".

Revisionsfrågor	Bedömning	
Finns en tydlig styrning utifrån ett barnrättsperspektiv? (Fokus på mål, strategier samt eventuella beslut)	Ja	
Är arbetet med barnrättsperspektivet ändamålsenligt organiserat? (Fokus på forum, organisering samt resurser)	Ja	
Finns tillförlitliga rutiner för att tillvarata barnets bästa i arbets- och beslutsprocesser?	Nej	
Finns former för dialog och inflytande för barn i beslutsprocesser?	Ja	
Har nämnden säkerställt att det finns tillräcklig kunskap om barns rättigheter hos medarbetare, chefer och förtroendevalda?	Delvis	
Har nämnden följt och analyserat aktuell statistik om barns levnadsvillkor och situation i kommunen?	Ja	
Har nämnden strukturerat och systematiskt följt upp att verksamheten arbetar barnrättsbaserat?	Delvis	

Bedömningsskalan för rapporten är: grönt: ja/uppfyllt, gult: delvis/inte helt och rött: nej/ej.

Rekommendationer

Utifrån granskningsresultatet lämnas följande rekommendationer till kultur- och fritidsnämnden samt samhällsbyggnadsnämnden:

- Säkerställ att barnchecklistan används systematiskt vid samtliga beslut som rör barn och unga, i enlighet med kommunfullmäktiges beslut.
- Utveckla rutiner för dokumentation och uppföljning för hur barnets bästa ska beaktats i arbets- och beslutsprocesser.
- Genomför och dokumentera barnkonsekvensanalyser vid större förändringar eller projekt som påverkar barn och unga.
- Genomför en översyn över och analys av behovet av utbildning och vidareutbildning kopplat till barns rättigheter inom verksamheterna. Analysen kan med fördel omfatta även förtroendevalda.
- Säkerställ att uppföljning av barnrättsarbetet sker systematiskt.

Innehållsförteckning

Inledning	5
Bakgrund.....	5
Syfte och revisionsfrågor.....	6
Revisionskriterier	7
Avgränsning	8
Metod	8
Granskningsresultat	10
Styrning utifrån ett barnrättsperspektiv	10
Ändamålsenlig organisering	14
Rutiner för att tillvarata barnets bästa i arbets- och beslutsprocesser	16
Former för dialog och inflytande för barn	18
Kunskap om barns rättigheter	20
Statistik om barns levnadsvillkor och situation i kommunen	22
Uppföljning	25
Samlad bedömning.....	27
Rekommendationer.....	27
Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor	28

Inledning

Bakgrund

Sedan den 1 januari 2020 är FN:s barnkonvention lag i Sverige. Det innebär ett ansvar för kommuner att tillämpa barns rättigheter så att de får ett genomslag vid bedömningar, ärenden och beslut som rör barn.

Barn är medborgare i samhället och saknar rösträtt och representation i beslutande församlingar. Risken att barn inte blir hörda och bristen på tillräckligt stöd och skydd är skäl till att barn har egna rättigheter. Trots att Sverige åtagit sig att följa FN:s barnkonvention sedan ratificeringen år 1990, kvarstår många utmaningar för att tillgodose barns rättigheter.

Konventionen innehåller fyra grundläggande principer som är styrande för tolkningen av konventionen. Dessa principer uttrycker att:

- Alla barn har lika värde och därmed rätt att inte bli diskriminerad (artikel 2)
- Barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn (artikel 3)
- Alla barn har rätt till liv och utveckling (artikel 6)
- Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad (artikel 12)

Av artikel 4 i konventionen framgår att konventionsstaten, där kommuner också räknas in, ska nyttja sina resurser till fullo för att uppfylla barns rättigheter och vidta alla lämpliga åtgärder gällande exempelvis administrativa förfaranden för att genomföra konventionens rättigheter.

Införandet av konventionen som lag innebär inte i sig att arbetet med att förverkliga barnets rättigheter gått i mål. Det finns en risk att många kommuner inte vidtagit tillräckliga åtgärder och saknar tydlig styrning och uppföljning utifrån det barnrättsperspektiv som framgår av lagen om barnkonventionen.

Kommunfullmäktige har i sin kommunplan för år 2025 beslutat om fem övergripande mål med tillhörande målnedbrytningar som årligen ska brytas ned i respektive nämnds/bolags verksamhetsplan. Ett av de övergripande målen - trygghet, sammanhållning och en välfärd att lita på i hela kommunen – där flera av de tillhörande målnedbrytningarna har bäring på barns förutsättningar. Vidare finns styrdokument som exempelvis kulturpolitiskt program som anger inriktningar för arbetet rörande barnkonventionen.

På kommunövergripande nivå finns *Socialt hållbarhetsprogram*. Syftet med programmet är att skapa en helhetssyn och en politisk viljeinriktning, för att på ett tydligt sätt styra arbetet i en riktning som lever upp till de åtaganden som finns i lagar och konventioner. Syftet är även att bygga ett långsiktigt och dynamiskt samhälle, där kommunen strävar efter att det goda livet uppfylls för alla. Socialt hållbarhetsprogram är indelat i fyra målområden. Barn och unga nämns i programmet som utpekad grupp utifrån betydelsen av tidiga och förebyggande insatser i livet för att skapa ett socialt hållbart samhälle.

Av samhällsbyggnadsnämndens verksamhetsplan 2025 framgår att ett av nämndens mål och målnedbrytningar är att barnrättsperspektivet ska tas tillvara vid utformning av barns miljöer. Vidare anges hur barnperspektivet är en del av olika verksamheter såsom översiktsplanering, detaljplanering och investeringsprocess. Även i kultur- och fritidsnämndens verksamhetsplan 2025 framgår flera mål samt målnedbrytningar, indikatorer och aktiviteter som har bäring på barnrättsperspektivet. Givet dessa båda nämnders breda verksamhet är det av vikt att barn- och barnrättsperspektivet säkerställs i de olika verksamheterna.

Revisorerna har, med bakgrund av ovanstående, funnit att det utifrån väsentlighet och risk är relevant att granska styrningen och uppföljningen kring barnkonventionen inom kultur- och fritidsnämndens samt samhällsbyggnadsnämndens verksamheter.

Syfte och revisionsfrågor

Granskningens syfte har varit att bedöma om kultur- och fritidsnämndens och samhällsbyggnadsnämndens arbete utifrån ett barnrättsperspektiv bedrivs på ett ändamålsenligt sätt samt med en tillräcklig intern kontroll.

Bedömningen har utgått från följande revisionsfrågor:

Styrning

1. Finns en tydlig styrning utifrån ett barnrättsperspektiv? (Fokus på mål, strategier samt eventuella beslut)
2. Är arbetet med barnrättsperspektivet ändamålsenligt organiserat? (Fokus på forum, organisering samt resurser)
3. Finns tillförlitliga rutiner för att tillvarata barnets bästa i arbets- och beslutsprocesser?
4. Finns former för dialog och inflytande för barn i beslutsprocesser?

5. Har nämnden säkerställt att det finns tillräcklig kunskap om barns rättigheter hos medarbetare, chefer och förtroendevalda?

Uppföljning

6. Har nämnden följt och analyserat aktuell statistik om barns levnadsvillkor och situation i kommunen?
7. Har nämnden strukturerat och systematiskt följt upp att verksamheten arbetar barnrättsbaserat?

Revisionsfrågor 1–5 kopplas till ändamålsenlighet och revisionsfrågor 6–7 kopplas till intern kontroll.

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar.

- Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter, särskilt artikel 2, 3, 4, 6, 12, 42.
- Vägledning vid tolkning och tillämpning av FN:s konvention om barnets rättigheter, Ds 2019:23. Syftet med vägledningen är att ge kunskap om de folkrättsliga tolkningsmedel och källor som kan vara relevanta vid tolkning av barnkonventionen samt relevanta rättskällor som kan fungera som hjälpmedel vid tolkning av konventionen. Den omfattar även övrigt stöd och vägledning från FN:s kommitté för barnets rättigheter (barnrättskommittén) och andra konventionskommittéer som, trots att de inte är juridiskt bindande, kan utgöra ett viktigt stöd och ge viss vägledning för tolkning och tillämpning av barnkonventionen. Vägledningen ska också göra det möjligt att på ett enkelt sätt hitta relevanta källor och övrig vägledning som finns tillgänglig.
- Nationell strategi för att stärka barnets rättigheter, S2010.026. Riksdagen har den 1 december 2010 godkänt den strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige som regeringen har föreslagit i propositionen Strategi för att stärka barnets rättigheter (prop. 2009/10:232). Avsikten är att strategin ska vara en utgångspunkt för offentliga aktörer på statlig och kommunal nivå som i sina verksamheter ska säkerställa barnets rättigheter. Den vänder sig således till riksdag, regering, statliga myndigheter, landsting och kommuner.
- Kommuninterna styrdokument

Avgränsning

Granskningen har avgränsats till att omfatta kultur- och fritidsnämnden samt samhällsbyggnadsnämndens styrning, ledning och uppföljning på området.

Barn är enligt konventionen varje människa under 18 år.

Metod

Granskningen har genomförts med följande metod:

Granskning av centrala styrdokument och övergripande stödjande dokument för att förverkliga barns rättigheter samt av genomförda uppföljningar inom området. Inom ramen för granskningen har även en protokollsgranskning genomförts av kultur- och fritidsnämndens och samhällsbyggnadsnämndens sammanträdesprotokoll för perioden november 2024-november 2025.

Följande funktioner har intervjuats:

- Strateg i social hållbarhet, Enheten för social hållbarhet (sektor Styrning och stöd)
- Båda nämndernas presidium (från kultur- och fritidsnämnden intervjuades hela presidiet och från samhällsbyggnadsnämnden intervjuades ordförande och 1:e vice ordförande).
- Sektorchef Livsmiljö
- Verksamhetschef Bygg och miljö
- Stadsarkitekt
- Fritidschef
- Kulturchef
- Teknisk chef
- Enhetschef enhet strategi och utveckling
- Processledare

Rapporten har kvalitetssäkrats i enlighet med PwC:s interna rutiner och checklistor för kvalitetssäkring

De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

Granskningsresultat

Styrning utifrån ett barnrättsperspektiv

Revisionsfråga 1: Finns en tydlig styrning utifrån ett barnrättsperspektiv? (Fokus på mål, strategier samt eventuella beslut)

Ett barnrättsperspektiv innebär att ha barnkonventionen som utgångspunkt i arbetet, vilket innebär att hänsyn tas till de rättigheter varje barn har. För att säkerställa att ett barnrättsperspektiv genomsyrar styrningen är det nödvändigt att minst barnkonventionens fyra grundprinciper beaktas, även om det är önskvärt att fler av rättigheterna inkluderas i beslutsprocesserna. Barnombudsmannen betonar att varje fråga som berör barn ska belysas utifrån de rättigheter som fastställs i barnkonventionen och att hänsyn ska tas till hur dessa rättigheter har tolkats av FN:s barnrättskommitté i dess rekommendationer och allmänna kommentarer.

Enligt artikel fyra i barnkonventionen ska konventionsstaterna, inklusive kommuner och regioner, vidta alla lämpliga administrativa och andra åtgärder för att genomföra barns rättigheter. När det gäller ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter ska konventionsstaterna till fullo utnyttja sina tillgängliga resurser för att vidta sådana åtgärder.

Iakttagelser

Styrning på kommunövergripande nivå

I *Kommunplan med årsbudget 2025–2027* återfinns kommunfullmäktiges kommunövergripande mål för Gävle kommun. Mål som främst berör barn och unga är *”Kraftigt förbättrade resultat i Gävles skolor”* och *”Trygghet, Sammanhållning och en välfärd att lita på i hela kommunen”*.

På kommunövergripande nivå finns även *Socialt hållbarhetsprogram*. Syftet med programmet är att skapa en helhetssyn och en politisk viljeinriktning, för att på ett tydligt sätt styra arbetet i en riktning som lever upp till de åtaganden som finns i lagar och konventioner. Syftet är även att bygga ett långsiktigt och dynamiskt samhälle, där kommunen strävar efter att det goda livet uppfylls för alla. Socialt hållbarhetsprogram är indelat i fyra målområden. Barn och unga nämns i programmet som utpekad grupp utifrån betydelsen av tidiga och förebyggande insatser i livet för att skapa ett socialt hållbart samhälle. För varje målområde finns olika delmål, framgångsfaktorer samt indikatorer.

- För målområdet trygghet finns delområdet *”Barn och unga i Gävle kommun har trygga uppväxtvillkor”*. Framgångsfaktorer kopplat till delområdet är bland annat långsiktigt och

systematiskt omsättande av FN:s barnkonvention i praktiken med fortsatt tillämpning och implementering av Gävle kommuns barnchecklista och andra metodstöd.

- För målområdet delaktighet och inflytande finns delområdet *”Gävle kommun verkar för delaktighet och reellt inflytande”*, med två delmål som särskilt berör barn och unga; *”Gävle kommunkoncerns förståelse för barn och ungas villkor och behov ska öka i hela organisationen och barnets bästa ska beaktas vid beslut som både direkt och indirekt berör unga”* och *”Gävle kommunkoncern ska ha metoder för dialog och samråd med barn och unga för att möjliggöra delaktighet och inflytande”*.
- Målområdet jämställda och jämlika villkor har stort fokus på barn och unga, bland annat genom utveckling av tidiga främjande och förebyggande insatser för att minska hälsoskillnader i samhället, fokus på utbildning och aktiv och meningsfull fritid.
- För målområdet icke-diskriminering finns delområdet *”Gävle kommunkoncerns verksamheter arbetar rättighetsbaserat”*. Framgångsfaktorer till målområdet är bland annat fortsatt tillämpning och implementering av Gävle kommunkoncerns barnchecklista och ökad kunskapen om barnkonventionen/barnrättslagstiftningen inom verksamheterna.

Ett ytterligare kommunövergripande styrdokument är *Översiktsplan Gävle kommun år 2030*¹. Översiktsplanen lyfter fram barn och ungas behov. Rättigheter och delaktighet är integrerade i planeringen av framtidens Gävle, både vad gäller boendemiljöer, skolor, fritid, trygghet och tillgänglighet. Planen betonar vikten av att skapa goda uppväxtvillkor, trygga och tillgängliga miljöer samt att barn och unga ska ges möjlighet till inflytande och delaktighet i samhällsplaneringen.

Vid intervju med tjänsteperson inom sektor Styrning och stöd framgår att det inte finns ett kommunövergripande uppdrag för att samordna alla verksamheters uppdrag och verksamhet avseende barnrättsfrågor. Arbetet på kommunövergripande nivå utgår från bland annat Sociala hållbarhetsprogrammet.

Styrning på nämndnivå

Kultur- och fritidsnämnden

¹ Antagen av kommunfullmäktige 2017-12-11.

I *Verksamhetsplan 2025–2028* för kultur- och fritidsnämnden har nämnden brutit ned de kommunövergripande målen i *Kommunplan med årsbudget 2025–2027*. Följande mål har bäring på barn och unga:

- ”*Alla barn och elever ska ges möjlighet till kultur, skapande och simundervisning*”. Målet har fem indikatorer där samtliga berör barn och unga.
- ”*Alla barn och ungdomar ska ges möjlighet till en aktiv fritid*”. Fyra av fem indikatorer berör särskilt barn och unga.
- ”*Barn och unga ska erbjudas trygga mötesplatser i hela kommunen*”. Målet saknar indikatorer.
- ”*Kultur- och fritidsnämnden möjliggör för att stöd och tidiga insatser ska förebygga psykisk ohälsa, kriminalitet och missbruk*”. Målet saknar indikatorer.
- ”*Kultur- och fritidsnämnden ska möjliggöra för en större delaktighet för personer med funktionsnedsättning*”. Målet saknar indikatorer.
- ”*Trygga mötesplatser i det offentliga rummet ska bidra till minskad segregation*”. I målet lyfts bland annat möjlighet till aktiv fritid lyfts fram och att skapa möjligheter till idrottande även i områden med socioekonomiska utmaningar. Målet saknar indikatorer.

Inom kultur- och fritidsnämndens ansvarsområden finns även styrande dokument som *Biblioteksprogram 2022–2025*, *Idrottspolitiskt program* och *Kulturpolitiskt program*. *Biblioteksprogram 2022–2025* hänvisar till bibliotekslagen och barnkonventionen, och betonar att biblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning. Det finns också särskilda skrivningar om att biblioteken ska arbeta för allas rätt till litteratur, inklusive barn med annat modersmål än svenska och barn med funktionsnedsättning. Nämnden har även *Läsfrämjandeplan Gävle Bibliotek 2025–2026* som utgår från barnkonventionen och betonar barns rätt till litteratur på sitt eget modersmål, delaktighet och inflytande i bibliotekets aktiviteter.

I *Idrottspolitiskt program* är barn och unga (7–20 år) huvudprioriterad målgrupp för fritidsverksamheter. Programmet betonar att grunden för människors hälsa och vanor för en aktiv fritid skapas i ung ålder. Särskilda insatser riktas till flickor, barn och unga med funktionsnedsättningar samt barn och unga i socioekonomiskt utsatta situationer. Alla fritidsaktiviteter för barn ska utgå från barnkonventionen och alltid ha ett barnrättsperspektiv. Fyra grundprinciper lyfts: barnets rätt till lika villkor, barnets bästa, barnets rätt till liv och utveckling, och barnets rätt att komma till tals.

Det *Kulturpolitiska programmet* belyser att barn och unga är en särskilt prioriterad grupp inom kultursektorn. I programmet hänvisas specifikt till barnkonventionen. På verksamhetsnivå inom kulturavdelningen finns Handlingsplan för Gävle kommuns kulturgaranti för barn och unga – Kulturtrappan. Handlingsplanen refererar direkt till barnkonventionen och lyfter fram centrala artiklar, såsom rätten till överlevnad, utveckling, yttrandefrihet, vila, fritid, lek och deltagande i det kulturella och konstnärliga livet. Barnets bästa ska beaktas vid beslut som berör unga.

Samhällsbyggnadsnämnden

Samhällsbyggnadsnämnden har brutit ned de kommunövergripande målen i *Kommunplan med årsbudget 2025–2027* i *Verksamhetsplan 2025–2028*. Följande mål har bäring på barn och unga:

- ”Gävles skolor ska ha skolgårdar som främjar lek och rörelse”. Målet saknar indikatorer.
- ”Samhällsbyggnadsnämnden ska möjliggöra en trygg och säker infrastruktur runt Gävles skolor”. Målet saknar indikatorer.
- ”Barnperspektivet ska tas tillvara vid utformning av barns miljöer”. Målet saknar indikatorer.
- ”Tillsyn av tobak ska förebygga missbruk”. Målet saknar indikatorer.
- ”Samhällsbyggnadsnämnden ska bidra till ökad trygghet och minskad segregation i kommunens alla stadsdelar och orter”. Målet saknar indikatorer.

Styrdokumentet *Översiktsplan Gävle kommun år 2030*, som nämnts tidigare i avsnittet, berör samhällsbyggnadsnämndens verksamhetsområden. I översiktsplanen berörs nämnden bland annat av att planeringen ska kommunen sträva efter socialt hållbara livsmiljöer med goda uppväxtvillkor för barn och ungdomar, där möjlighet ges till ett gott boende, tillgänglighet till arbete, studier och en stimulerande fritid. Vidare framgår i översiktsplanen att planeringsprocessen ska bygga på lokalt inflytande och delaktighet. Berörda målgrupper ska ges möjlighet till att medverka och påverka utvecklingen. Särskilt ska barn och ungas perspektiv lyftas i planeringen.

Bedömning

Finns en tydlig styrning utifrån ett barnrättsperspektiv? (Fokus på mål, strategier samt eventuella beslut)

Ja.

Bedömningen baseras på att det finns en styrning på kommunövergripande nivå som genomsyrar nämndernas arbete. Genomförd granskning visar att kultur- och fritidsnämnden har brutit ned kommunövergripande mål till konkreta mål som rör barns rätt till kultur, fritid, trygghet och förebyggande insatser. Styrande dokument som Biblioteksprogram, Idrottspolitiskt program och Kulturpolitiskt program hänvisar till barnkonventionen och lyfter barns rättigheter.

Samhällsbyggnadsnämnden har mål som tydligt pekar ut barnperspektivet vid utformning av miljöer, tillsyn och trygg infrastruktur. Ett identifierat utvecklingsområde är att nämnden bör se över möjligheten till indikatorer för de mål som berör barn och unga. Översiktsplanen för Gävle kommun 2030 integrerar barns behov och rättigheter i samhällsplaneringen.

Ändamålsenlig organisering

Revisionsfråga 2: Är arbetet med barnrättsperspektivet ändamålsenligt organiserat? (Fokus på forum, organisering samt resurser)

Iakttagelser

Sektor Livsmiljö är den förvaltning som arbetar mot Samhällsbyggnadsnämnden och Kultur- och fritidsnämnden. Sektor Livsmiljö har *Livsmiljös plan 2025*. I beskrivningen av sektorns olika verksamhetsområden framgår hur respektive verksamhet arbetar med barns rätt. För verksamhetsområdet Fritid beskrivs att barn och unga är en prioriterad målgrupp i Idrottspolitiska programmet. Programmet anger kriterier för en aktiv fritid för barn och unga (7–20 år) på lika villkor. Kommunens idrotts- och motionsanläggningar planeras utifrån barnens perspektiv och en balans mellan organiserad idrott och spontanidrott. Kommunens spår, leder, backar och lekområden stödjer barns rätt till liv och utveckling på lika villkor. Idrottspolitiska programmet innehåller också riktlinjer för hur Fritid ska bedriva simskola och andra aktiviteter i sina badhus.

För verksamhetsområdet Kultur beskrivs att barn och unga är en prioriterad målgrupp i det Kulturpolitiska programmet samt i Biblioteksprogram 2022–2025. Kulturavdelningen har ansvar för kommunens föreningsdrivna fritidsgårdar, samordnar lovaktiviteter för att skapa en aktiv och meningsfull fritid för barn och unga samt representerar sektor Livsmiljö i Brottsförebyggande rådet i Gävle. Kulturskolan med cirka 2 700 elever bedriver en omfattande och uppskattad kursverksamhet i hela kommunen samt gratis lovverksamhet. Via stadsdelsprojektet El Sistema möter kulturskolan även elever på plats i skolan. I den nya organisationen sätts ytterligare fokus på barns rätt genom att kulturskola, samordning av fritidsgårdar och lovverksamhet samlas under samma enhet. Vidare beskrivs att kulturs olika verksamheter så som Gävle Konserthus, Gävle Konstcentrum och Gävle bibliotek

bedriver också pedagogiskt arbete för barn och unga samt deltar i kommunens kulturgaranti Kulturtrappan, som dessutom samordnas av kulturavdelningen.

Verksamhetsområdet Bygg och miljö beskriver att barnens rätt tas tillvara i Plan- och bygglagen där det finns bestämmelser om hur barns miljöer ska utformas. Det finns även riktlinjer för friytor, storlek och utformning för förskolor och skolor. All översiktsplanering och detaljplanering ska främja en god livsmiljö som är tillgänglig för alla. Barnens perspektiv säkerställs även med hjälp av en checklista för social hållbarhet. Miljöbalken är indirekt fokuserad på barnens bästa. Miljö och hälsa kontrollerar inomhusmiljön i skolor och förskolor samt deras kök för att säkerställa en god hygien och god kontroll av allergier och överkänslighet. När det gäller tillsynen av gällande alkohol och tobak kontrolleras att barn inte får köpa eller kommer i kontakt med tobak och alkohol i butiken. Vid intervju framgår att checklista för social hållbarhet är barnchecklistan, som beskrivs närmare i revisionsfråga 3.

För verksamhetsområdet Tekniska beskrivs att barnperspektivet är inarbetat i investeringsprocessen, bland annat i mallar för förstudier och till exempel vid lekplatsutformning.

Vid intervjuer beskrivs att arbetet med barnrättsperspektivet organiseras genom ledningsgrupper, olika processforum inom sektor Livsmiljö och sektorsövergripande samverkan. Vidare beskrivs att sektorchef och verksamhetschefer har ansvar för att frågan hålls levande. Vid intervjuer beskrivs generellt att resurserna upplevs som tillräckliga för att arbeta med barnrättsperspektivet. Vidare framhålls att resursfrågor kan lyftas i processforum och i ledningsgrupper. Även vid intervjuer med nämndernas respektive presidium framkommer att resurserna upplevs som tillräckliga.

Bedömning

Är arbetet med barnrättsperspektivet ändamålsenligt organiserat? (Fokus på forum, organisering samt resurser)

Ja.

Bedömningen baseras på att organiseringen för arbetet med barnrättsperspektivet är ändamålsenligt organiserat. Det finns en tydlig struktur med forum genom ledningsgrupper och processforum. Resurser bedöms som tillräckliga inom nämndernas respektive verksamhetsområden för att arbeta med barnrättsperspektivet.

Rutiner för att tillvarata barnets bästa i arbets- och beslutsprocesser

Revisionsfråga 3: Finns tillförlitliga rutiner för att tillvarata barnets bästa i arbets- och beslutsprocesser?

Artikel 3 i barnkonventionen fastställer att barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn. FN:s barnrättskommittés allmänna kommentar nr 14 betonar att barnets bästa ska prioriteras vid policyutveckling och framtagandet av politiska program på alla styrande nivåer. Enligt FN:s barnrättskommitté ska formuleringen "som rör barn" förstås brett och omfatta åtgärder och beslut som direkt eller indirekt påverkar ett barn, barn som grupp eller barn i allmänhet.

För att kunna beakta barnets bästa krävs att åtgärder som rör barn föregås av en prövning av deras konsekvenser för barnet och barns rättigheter. Omfattningen av en sådan prövning kan variera beroende på ärendets karaktär. Revisionsfrågan fokuserar främst på barnets bästa som ett tillvägagångssätt, det vill säga att det finns ett systematiskt arbete för att säkerställa att barnets bästa utvärderas och beaktas i arbets- och beslutsprocesser.

Iakttagelser

Kommunfullmäktige har vid sitt sammanträde den 2014-03-24 § 5 i samband med antagande av Barn- och ungdomsprogram beslutat att anta förslag till barnchecklista och att ge i uppdrag till Kommunledningskontoret² att implementera Barn- och ungdomsprogrammet samt barnchecklistan hos förvaltningar och bolag. Från år 2018 har barn- och ungdomsprogrammet upphört och integrerats i Socialt hållbart program. Enligt uppgift från tjänsteperson inom sektor Styrning och stöd gäller fortfarande beslutet om barnchecklistan. I den antagna mallen för barnchecklista framgår att varje beslut som berör barn och ungdomar ska föregås av en bedömning om barns rättigheter tillvaratagits i enlighet med FN:s konvention om barnets rättigheter. Barnchecklistan ska upprättas vid beredning av ärenden till nämnd och styrelse och ska bifogas ärendet som en bilaga. Barnchecklistan består av följande fyra frågor som ska besvaras med ja eller nej samt en motivering till svaret:

- Kommer beslutet på ett direkt eller indirekt sätt att beröra barn/ungdomar?
- Innebär beslutet att barns och ungdomars bästa sätts i främsta rummet?
- Har barn och ungdomar fått uttrycka sin mening?

² Kommunledningskontoret är numera sektor Styrning och stöd
16 Revisionsrapport

- Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar i behov av särskilt stöd?

I mallen för barnchecklistan finns även ett användarstöd vid ifyllande av barnchecklistan.

Vid intervjuer med de olika verksamheterna inom sektor Livsmiljö framgår att barnchecklistan inte används frekvent. Anledning till att den inte används beskrivs vara att inom exempelvis bygg och miljö ingår barnperspektivet lagar som berör myndighetsutövning, så som plan- och bygglagen. Inom tekniska finns en framtagen checklista för förstudier. I checklistan är en fråga: Är barnperspektivet beaktat? (ifylld barnchecklista, bilaga till förstudie). Inom verksamheterna kultur och fritid framhålls vid intervjuer att båda verksamheterna arbetar i stor utsträckning mot barn och unga och att tillvarata barnets bästa är en integrerad del i verksamheterna. Vid intervju med sektorchef framgår att båda nämnderna är informerade om att barnchecklistan inte används i så stor utsträckning. Vid intervju med kultur- och fritidsnämndens presidium framkommer att barnchecklistan kan användas i större utsträckning. Vidare framhålls att det inte skulle upplevas effektivt att barnchecklistan ska användas för varje beslut som berör barn och unga, utifrån att det är en majoritet av nämndens beslut som berör målgruppen. Det lyfts dock att användandet av barnchecklistan hade kunnat identifiera luckor, om någon av frågorna i checklistan hade besvarats med nej. Vid protokollsgenomgång av kultur- och fritidsnämndens sammanträdesprotokoll noteras att användande av barnchecklistan hade kunnat vara aktuell vid exempelvis beslut om Verksamhetsplan år 2025 för kultur- och fritidsnämnden och handlingsplan för kultur- och fritidsnämndens budget i balans 2025.

Vid intervju med delar ur samhällsbyggnadsnämndens presidium framkommer att det händer att barnchecklistan är med i beslutsunderlag. Vid protokollsgenomgång av samhällsbyggnadsnämndens sammanträdesprotokoll noteras att barnchecklistan hade kunnat vara aktuell vid exempelvis beslut om Verksamhetsplan år 2025 för samhällsbyggnadsnämnden. Checklistan som ska användas för förstudier, där frågan om barnperspektiv finns med, går inte upp för beslut till nämnden. Granskningen kan inte verifiera att checklista för förstudie har använts under år 2025.

Det finns även kommunövergripande stöddokument vid prövning av barnets bästa. I stöddokumentet framgår att prövningar av barnets bästa ska inte enbart göras vid myndighetsbeslut som rör ett enskilt barn. Prövningar av barnets bästa ska också göras i nämndbeslut, beslut i kommun om budget, stadsplaneringar med mera. Vid intervju med tjänsteperson från sektor Styrning och stöd framgår att på kommunövergripande nivå hänvisas även till stödmaterial som är framtaget av Barnombudsmannen.

För granskningen har barnkonsekvensanalyser genomförda under år 2025 efterfrågats. Enligt uppgift har inte någon barnkonsekvensanalys genomförts inom sektorn Livsmiljö. Vid samtliga intervjuer betonas att barnperspektivet är en naturlig del av arbetet och att lagstiftning samt styrande dokument styr mycket av arbetssätt och rutiner. Granskningen har efterfrågat ytterligare rutindokument för att

tillvarata barnets bästa i arbets- och beslutsprocesser inom sektor Livsmiljös verksamhetsområden. Några ytterligare dokument har inte mottagits.

Bedömning

Finns tillförlitliga rutiner för att tillvarata barnets bästa i arbets- och beslutsprocesser?

Nej.

Bedömningen baseras på att det formellt finns rutiner på kommunövergripande nivå för att tillvarata barnets bästa. Det finns stöddokument och checklistor som ska säkerställa barnperspektivet, men användningen är begränsad och barnkonsekvensanalys genomförs inte systematiskt. Det finns ingen spårbarhet i nämndernas protokoll på att barnets bästa har beaktats. Genomförd granskning visar att det fullmäktigebeslut om att barnchecklistan ska användas inte följs av nämnderna vilket vi ser som en väsentlig brist. Respektive nämnd behöver säkerställa att barnchecklistan används i enlighet med fullmäktiges beslut. Arbetet med barnets bästa sker främst genom integrering i ordinarie verksamhet och genom lagstiftning, vilket ger en grund för att tillvarata barnets bästa, men innebär risk för bristande dokumentation och uppföljning. Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige (prop. 2009/10:232) betonar att arbetsmetoder som på ett systematiskt och långsiktigt sätt kan stärka barnets rättigheter i beslut och åtgärder som rör barn är en viktig del i att utveckla och behålla kunskapen om barns rättigheter och dess omsättning i praktiken. Det finns ett behov av att utveckla tillförlitliga rutiner för att tillvarata och säkerställa att barnets bästa beaktas i arbets- och beslutsprocesser inom respektive nämnd.

Former för dialog och inflytande för barn

Revisionsfråga 4: Finns former för dialog och inflytande för barn i beslutsprocesser?

Artikel 12 i barnkonventionen fastslår att konventionsstaterna ska säkerställa att barn som kan bilda egna åsikter har rätt att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör dem. Barnets åsikter ska beaktas i förhållande till dess ålder och mognad. FN:s allmänna kommentar nr 12 understryker att rätten att bli hörd gäller både individuella barn och grupper av barn. FN:s barnrättskommitté välkomnar ökningen av lokala ungdomsparlament, kommunala barnråd och konsultationer där barn kan uttrycka sina åsikter i beslutsprocesser. Dessa formella strukturer för representativt deltagande bör dock bara vara en del av genomförandet av barnkonventionen artikel 12 på lokal nivå, eftersom de endast engagerar ett begränsat antal barn. Ytterligare möjligheter till kommunikation inkluderar konsultationstid med politiker och tjänstepersoner, öppna hus och besök i skolor och förskolor. Barn kan också bidra med sina perspektiv vid utformning av skolor, lekplatser, parker, fritids- och kulturanläggningar, bibliotek, vårdinrättningar

och lokala transportsystem för att bättre anpassa tjänsterna. I planer för samhällsutveckling som kräver offentlig konsultation ska barns åsikter uttryckligen inkluderas.

lakttagelser

Vid intervjuer framgår att det har tidigare funnits ett ungdomsråd i Gävle kommun men att det är i dagsläget vilande. För granskningen har vi erhållit en broschyr med information om ungdomsrådet. I broschyren framgår att ungdomsrådet bland annat fanns till för att unga ska kunna vara delaktiga i samhället men också att ungas åsikter skulle tas tillvara på ett bra sätt i kommunen.

Vid intervjuer med verksamheter inom sektor Livsmiljö framgår att dialoger med barn och unga sker på olika sätt. Ett exempel är via trygghetsronder, där både representanter från Fritid och Tekniska medverkar. Inom Fritid på fritidsgårdar sker dialoger med barn och unga om verksamhetens utbud, och det finns arrangörsgupper där barn kan påverka aktiviteter och innehåll. Barn och unga ges även möjlighet att påverka fritidsaktiviteter och att dialoger sker med barn när de vistas i fritidslokaler eller deltar i aktiviteter. Samverkan sker även med föreningslivet för att fånga upp barn och ungas synpunkter.

För granskningen har vi efterfrågat material för att granska hur nämnderna arbetar med dialog och inflytande. Nedan beskrivs exempel på hur nämnderna arbetar med dialog och inflytande. Barn och unga har getts möjlighet till dialog och inflytande vid utformning av Agnes Kulturhus. För granskningen har vi erhållit ett material för delaktighetsprocess inför nybyggnation av kulturhuset. I materialet framgår bland annat att syftet med delaktighetsprocessen är att skapa delaktighet med barn och unga i nybyggnadsprocessen av kulturhuset. Delaktighetsprocessen har bland annat omfattat fokusgrupper och workshops med barn och unga i olika åldersgrupper. Andra exempel på former för dialog och inflytande för barn och unga, som framkommit vid intervjuer, är att ungdomsbibliotekarier samlar in ungas synpunkter på verksamheten. Kulturskolans ungdomsråd har arrangerat öppet hus och deltar i planering av verksamheten. Barn och unga ges även möjlighet att påverka utbudet av kulturupplevelser och fritidsaktiviteter.

Ytterligare exempel som framkommit inom samhällsbyggnadsnämndens verksamheter är att barn och unga ges möjlighet till dialog och inflytande vid utformning av lekplatser och frimiljöer på skolor, där exempel som nämns är workshops, fysiska möten på tilltänkt plats för lekplatsen och enkäter. Vid intervjuer nämns även skateutredningen där barn och unga varit delaktiga. Barn och unga har även varit delaktiga i stadsdelslyftet i Andersberg, där dialog med barn och unga genomförts och deras synpunkter har påverkat utformningen av nya lek- och aktivitetsytor. Ett konkret exempel som lyfts fram från bygg- och miljöavdelningen är en samrådsdag för projektet Nyhamn, där bygg- och miljöavdelningen anordnade platsaktivering som riktades mot barn och unga. Vid intervju med bygg- och miljöavdelningen framkommer att de försöker anpassa dialoger som är riktade mot barn och unga, där dialoger gärna ska

ske i nära anslutning till ett projekts genomförande så att barn och unga kan se resultatet av dialogen inom närtid.

Vid intervju med respektive nämnds presidium framgår att barn och unga har möjlighet att lämna in en så kallad e-petition, som är ett förslag eller en idé på hur Gävle kan utvecklas och förbättras. Ifall att förslaget får minst 50 röster på 60 dagar får barnet eller ungdomen möjlighet att föredra ärendet i nämnden. Respektive nämnds presidium beskriver vid intervjuer att både förtroendevalda och tjänstepersoner stöttar barnet/ungdomen inför att de ska föredra ärendet i nämnden.

Bedömning

Finns former för dialog och inflytande för barn i beslutsprocesser?

Ja.

Bedömningen baseras på att det finns flera former för dialog och inflytande för barn i beslutsprocesser inom nämndernas verksamheter, i enlighet med artikel 12 i barnkonventionen. Dialog sker genom bland annat trygghetsronder, fritidsgårdar, arrangörsgupper, samverkan med föreningslivet, delaktighetsprocesser vid nybyggnationer, och särskilda insatser inom kultur och fritid. Barn och unga ges möjlighet att påverka både genom formella och informella kanaler, och deras synpunkter har i flera fall påverkat utformningen av verksamheter och miljöer.

Kunskap om barns rättigheter

Revisionsfråga 5: Har nämnden säkerställt att det finns tillräcklig kunskap om barns rättigheter hos medarbetare, chefer och förtroendevalda?

Artikel 42 i barnkonventionen fastslår att konventionsstaterna ska vidta lämpliga och aktiva åtgärder för att göra konventionens bestämmelser och principer allmänt kända bland både vuxna och barn. Kunskap om barnets rättigheter och vad dessa innebär i praktiken är grundläggande för att kunna leva upp till barnkonventionen. Beslutsfattare och professioner som arbetar direkt eller indirekt med barn behöver därför ha kännedom om barnens rättigheter och hur dessa kan omsättas i praktiken. Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige (prop. 2009/10:232) betonar vikten av insatser för att stärka kunskapen om barnkonventionen. Arbetsgivare på kommunal nivå har ansvar för att erbjuda relevant och fortlöpande kompetensutveckling till berörda yrkesgrupper, som i sin tur har ansvar för att utveckla och behålla denna kunskap.

lakttagelser

Sektor Livsmiljö har en obligatorisk digital introduktionsutbildning för samtliga nyanställda. I introduktionen ges en kort beskrivning av FN:s konvention om barnets rättigheter. Introduktionen innehåller även beskrivningar över hur Livsmiljö arbetar med barnperspektivet. Medarbetare och chefer inom Livsmiljö har tidigare genomgått en kommunövergripande barnrättsutbildning, som anordnades av Enheten för social hållbarhet (inom sektor Styrning och stöd). Vid intervjuer framgår att den kommunövergripande barnrättsutbildningen inte erbjuds i dagsläget och att den håller på att ses över. Medarbetare inom sektor Styrning och stöd kan vid behov erbjuda verksamhetsspecifika utbildningar inom barnrätt. De intervjuade verksamhetscheferna framhåller att de upplever att kunskapsnivån om barns rättigheter är god och att det finns en hög medvetenhet om barnrättsfrågor inom sektor Livsmiljö. Flera av de intervjuade verksamhetscheferna framhåller att de inväntar den reviderade kommunövergripande barnrättsutbildningen.

Sektorchef Livsmiljö har under 2025 informerat båda nämnderna om barnkonventionen samt om hur sektor Livsmiljö arbetar med barnrättsperspektivet. Vid intervju med kultur- och fritidsnämndens presidium framkommer att nämnden haft informationsärendet om barnkonventionen och att de ser ett behov av att utbildning om barnkonventionen genomförs inför den nya mandatperioden. Vid intervju med delar ur samhällsbyggnadsnämndens presidium framkommer att nämnden fått information om barnkonventionen samt hur verksamheterna arbetar med barnkonventionen.

Bedömning

Har nämnden säkerställt att det finns tillräcklig kunskap om barns rättigheter hos medarbetare, chefer och förtroendevalda?

Delvis.

Bedömningen baseras på att nämnderna delvis har säkerställt att det finns tillräcklig kunskap om barns rättigheter hos medarbetare, chefer och förtroendevalda. Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige (prop. 2009/10:232) betonar vikten av insatser för att stärka kunskapen om barnkonventionen samt behov av kontinuerlig kompetensutveckling. Genomförd granskning visar att det finns ett behov av att säkerställa att medarbetare, chefer och även förtroendevalda får en tillräcklig utbildning och/eller information om barns rättigheter. Inför kommande ny mandatperiod bör nämnderna säkerställa att förtroendevalda får utbildning i barns rättigheter för att uppfylla artikel 42 i barnkonventionen. Det är även viktigt att kartlägga vilka funktioner inom respektive nämnds verksamhetsområden som behöver kompetenshöjande insatser.

Statistik om barns levnadsvillkor och situation i kommunen

Revisionsfråga 6: Har nämnden följt och analyserat aktuell statistik om barns levnadsvillkor och situation i kommunen?

Aktuell och relevant kunskap om barns levnadsvillkor är nödvändig för att kunna fatta välgrundade beslut och prioritera åtgärder som rör barn. Detta framgår bland annat av FN:s barnrättskommittés allmänna kommentar nr 5 samt av Strategin för att stärka barnets rättigheter i Sverige (prop. 2009/10:232). Kunskap kan samlas in genom både kvalitativa och kvantitativa kartläggningar och till exempel inkludera information om barnfamiljers ekonomiska förhållande, levnadsvillkor för barn i utsatta situationer, barns fysiska och psykiska hälsa, barns tillgång till kultur och möjligheter till eget skapande samt barns skolresultat. Barns egna åsikter är också en viktig kunskapskälla. Av artikel 2 i barnkonventionen framgår att inget barn får diskrimineras. Kunskap om barns situation är avgörande för att kunna säkerställa att den rättigheten. Den insamlade kunskapen bör därför möjliggöra jämförelser mellan grupper av barn, till exempel utifrån olika bakgrundsfaktorer, kön eller mellan lokal och nationell nivå. Kunskapen om barns situation bör sedan användas som beslutsunderlag och grund för att utforma åtgärder.

lakttagelser

Inom ramen för socialt hållbarhetsprogram har ett projekt för framtagande av ett visualiseringsverktyg med fokus social hållbarhet initierats 2019. I *Socialt hållbarhetsprogram 2025* framgår att statistik- och visualiseringsverktyget Power BI möjliggör en helhetssyn över invånarnas förutsättningar och behov genom att visualisera statistik geografiskt om befolkningens livsvillkor, livsmiljö och hälsa tillsammans med underlag ifrån Gävle kommuns välfärdstjänster. Sammantaget bidrar detta till att fördjupa analys och uppföljning av programmets indikatorer i det sociala hållbarhetsbokslutet. Vid intervjuer med verksamheterna inom Livsmiljö framgår att statistik- och visualiseringsverktyget används för att analysera aktuell statistik om barns levnadsvillkor och situation i kommunen.

Uppföljning på nämndnivå

Genom protokollsgenomgång av kultur- och fritidsnämndens och samhällsbyggnadsnämndens sammanträdesprotokoll för perioden november 2024-november 2024 noteras följande uppföljning som berör aktuell statistik om barns levnadsvillkor och situation i kommunen:

Kultur- och fritidsnämnden

- I nämndens *Verksamhetsrapport 2 2025* och *Verksamhetsrapport 1 2025* framgår att under 2025 firar Kulturgarantin/Kulturtrappan³ 10 år. Omkring 150 olika arrangemang har erbjudits inom ramen för Kulturtrappan, inklusive skolbio, konserter och skapande aktiviteter. Vidare framgår att fritid har tagit fram lektionsplaneringar för simskoleverksamheten för att säkerställa likvärdig undervisning. Extra simundervisning erbjuds till elever som riskerar att inte klara målen. Målet är att andelen elever med godkänt i simundervisning ska öka.

Vidare framgår att bibliotekets litteraturpedagog arbetar på förskolor och familjecentraler. Gåvoböcker delas ut till barn vid 8 månader och 4 år. Sagostunder, boksamtal och särskilda aktiviteter på arabiska genomförs för att nå fler barn. Under sommaren har projektet "Läsa äger" genomförts för att motverka lästapp hos barn och unga.

Vidare framgår att ett stort antal kostnadsfria lovaktiviteter har arrangerats för barn och unga, både av Kulturskolan och i samarbete med föreningslivet. Särskilda satsningar har gjorts på att nå ut i hela kommunen och att erbjuda aktiviteter för barn med funktionsnedsättningar och HBTQI-personer. Särskilda insatser görs för att öka flickors deltagande i idrott och för att nå barn och unga i områden med låg aktivitetsgrad. Indikatorer följer upp andelen aktiva flickor och pojkar i åldern 7–20 år. Utlåning av idrotts- och friluftsutrustning till barn och unga har ökat kraftigt. Detta gör det möjligt för fler att delta i aktiviteter oavsett ekonomiska förutsättningar.

Fritidsgårdar, bibliotek och Agnes Kulturhus utvecklas som trygga mötesplatser för barn och unga. Särskilda trygghetsplaner och utbildningar i våldsprevention har genomförts. Samverkan sker med föreningslivet för att öka vuxennärvaron på platser där det förekommer oro eller kriminalitet. Lov och fritidsgårdar arbetar med tidiga och samordnade insatser (TSI) tillsammans med skola, socialtjänst, polis och andra aktörer för att förebygga psykisk ohälsa, kriminalitet och missbruk bland unga. Exempel på indikatorer som följs upp av nämnden är:

- Andel elever som tagit del av Kulturtrappan
- Antal program direkt riktade mot barn och unga (bibliotek och konserthus)
- Andel elever med godkänt i simundervisning
- Antal unika deltagare i Kulturskolans kursverksamhet
- Andel aktiva flickor och pojkar i föreningsverksamhet 7–20 år

³ Kulturtrappan är kommunens modell för att säkerställa att barn och unga får ta del av kulturupplevelser i skolan.

- Antalet barn som engageras i lovaktiviteter
- I nämndens *Verksamhetsrapport helår 2024* återfinns beskrivningar likt ovan. Det framgår även att cirka 6,9 miljoner kronor har betalats ut i stöd till föreningar med barn- och ungdomsverksamhet. Särskilda insatser har gjorts för att sänka trösklar för deltagande, exempelvis till ridskoleföreningar för att stärka flickors deltagande.

Kultur- och fritidsnämnden har vid ett flertal sammanträden fått information om pågående aktiviteter och arbete inom nämndens verksamhetsområden, så som redovisning av sommarslovsaktiviteter och sommarglädje (2025-10-21 § 89), trygghetsarbete kopplat till idrottsanläggningar (2025-08-29 § 68), stärka fritidsgårdar och utvecklingsarbete fritidsgårdar (2025-05-26 §49–50), information om lovaktiviteter (2025-03-25 § 24) och information om friluftsliv i Gävle kommun (2024-10-22 § 112).

Samhällsbyggnadsnämnden

- I nämndens *Verksamhetsrapport delår 2 2025* och *Verksamhetsrapport delår 1 2025* framgår att nya detaljplaner för skolor och förskolor utformas så att tillräckliga och lämpliga friytor för barn säkerställs. Vidare framgår att det pågår arbete för att skapa trygga och säkra miljöer runt skolor, bland annat genom förbättringar av gång- och cykelvägar, trygghetsvandringar och samverkan med skolornas elevråd. Vidare framgår att nya riktlinjer har införts för skolskjuts, särskilt för barn i familjehem, jourhem eller skyddat boende, för att säkerställa att deras rätt till utbildning och trygg transport tillgodoses. Exempel på indikatorer som följs upp av nämnden är:
 - Förenkla för barn i familjehem, jourhem eller skyddat boende som behöver skolskjuts, genom att arbeta enligt de nya riktlinjerna.
 - Påbörja byggande av de nya lek- och aktivitetsytorerna vid Andersbergs centrum, inom ramen för Stadsdelslyftet.
- I nämndens verksamhetsrapport helår 2024 framgår beskrivningar likt ovan. Nämnden har genomfört kontroller av tobaksförsäljning för att förhindra att personer under 18 år får köpa tobak.

Samhällsbyggnadsnämnden har fått information om statistik- och visualiseringsverktyget Power BI (2025-10-22 § 284) och beslutsprocessen för skolskjuts och färdtjänst (2025-10-22 § 286).

Bedömning

Har nämnden följt och analyserat aktuell statistik om barns levnadsvillkor och situation i kommunen?

Ja.

Bedömningen baseras på att nämnderna har följt och analyserat aktuell statistik om barns levnadsvillkor och situation i kommunen genom ordinarie uppföljningsprocess som är relevant utifrån respektive nämnds uppdrag. Kultur- och fritidsnämnden har vid ett flertal tillfällen fått information om verksamheter och aktiviteter som berör barn och unga.

Uppföljning

Revisionsfråga 7: Har nämnden strukturerat och systematiskt följt upp att verksamheten arbetar barnrättsbaserat?

Beslutsfattare behöver systematiskt skaffa sig kunskap om hur barnets rättigheter tillgodoses. I Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige (prop. 2009/10:232) betonas att uppföljningar och utvärderingar av beslut och åtgärder som rör barn ska göras utifrån ett barnrättsperspektiv, vilket innebär att de ska baseras på normer och principer från barnkonventionen.

lakttagelser

Uppföljning kultur- och fritidsnämnden

Genom protokollsgenomgång av kultur- och fritidsnämndens sammanträdesprotokoll för perioden november 2024-november 2025 noteras, som nämnts tidigare i rapporten, att sektorchef Livsmiljö har informerat nämnden om barnkonventionen i mars 2025. För granskningen har vi tagit del av den presentation som visades för nämnden. I presentationen visades exempel på hur respektive verksamhet inom nämndens ansvarsområde arbetar med barnkonventionen. Vid genomgång av nämndens uppföljning under år 2025 i form av *Verksamhetsrapport helår 2024*, *Verksamhetsrapport delår 1* samt *Verksamhetsrapport delår 2* noteras att barnrätt och barnkonventionen nämns inte alltid explicit. Barns rätt till kultur, delaktighet, trygghet och utveckling prioriteras, och det finns ett tydligt barnperspektiv i utformningen av verksamheter och aktiviteter.

Vid intervju med nämndens presidium framgår att uppföljning sker genom de kommungemensamma målen och att den uppföljningen får nämnden regelbundet.

Uppföljning samhällsbyggnadsnämnden

Genom protokollsgenomgång av samhällsbyggnadsnämndens sammanträdesprotokoll för perioden november 2024-november 2025 noteras, likt ovan, att sektorchef Livsmiljö har informerat nämnden om

barnkonventionen i mars 2025. För granskningen har vi tagit del av den presentation som visades för nämnden. I presentationen visades exempel på hur respektive verksamhet inom nämndens ansvarsområde arbetar med barnkonventionen. Vid genomgång av nämndens uppföljning under år 2025 i form av *Verksamhetsrapport helår 2024*, *Verksamhetsrapport delår 1 2025* samt *Verksamhetsrapport delår 2 2025* noteras att barnkonventionen och barnrätt nämns inte alltid vid namn. Barn och unga ges möjlighet till inflytande och delaktighet, och deras behov beaktas i planering, utformning och uppföljning av offentliga miljöer, skolor och samhällsbyggnadsprojekt.

Vid intervju med delar ur nämndens presidium framgår att uppföljning sker även genom att de ställer frågan till verksamheterna kring hur de jobbar med barnrätt. Vidare framkommer att nämnden har inte så många kvantitativa indikatorer på området, som går att följa upp genom verksamhetsplan.

Bedömning

Har nämnden strukturerat och systematiskt följt upp att verksamheten arbetar barnrättsbaserat?

Delvis.

Bedömningen baseras på att både kultur- och fritidsnämnden samt samhällsbyggnadsnämnden följer upp arbetet med barnrättsperspektivet, men uppföljningen är inte fullt ut systematisk. Barnperspektivet finns med i verksamheternas prioriteringar och utformning, men explicit uppföljning av barnrättsarbetet och tydliga indikatorer saknas delvis. Det saknas uppföljning, för båda nämnderna, av förekomst av ifylld barnchecklista eller barnkonsekvensanalyser i beslut. I Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige (prop. 2009/10:232) betonas att beslutsfattare och tjänstemän vars arbete rör barn behöver systematiskt skaffa sig kunskap om hur barnets rättigheter tillgodoses inom deras respektive områden.

Samlad bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Gävle kommun genomfört en granskning av kommunens arbete med att beakta barnkonventionen. Granskningens syfte har varit att bedöma om kultur- och fritidsnämndens och samhällsbyggnadsnämndens arbete utifrån ett barnrättsperspektiv bedrivs på ett ändamålsenligt sätt samt med en tillräcklig intern kontroll.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att kultur- och fritidsnämndens respektive samhällsbyggnadsnämndens arbete utifrån ett barnrättsperspektiv inte helt bedrivs på ett ändamålsenligt sätt och inte med helt tillräcklig intern kontroll.

Rekommendationer

Utifrån granskningsresultatet lämnas följande rekommendationer till kultur- och fritidsnämnden och samhällsbyggnadsnämnden:

- Säkerställ att barnchecklistan används systematiskt vid samtliga beslut som rör barn och unga, i enlighet med kommunfullmäktiges beslut.
- Utveckla rutiner för dokumentation och uppföljning för hur barnets bästa ska beaktats i arbets- och beslutsprocesser.
- Genomför och dokumentera barnkonsekvensanalyser vid större förändringar eller projekt som påverkar barn och unga.
- Genomför en översyn över och analys av behovet av utbildning och vidareutbildning kopplat till barns rättigheter inom verksamheterna. Analysen kan med fördel omfatta även förtroendevalda.
- Säkerställ att uppföljning av barnrättsarbetet sker systematiskt.

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

Revisionsfråga	Bedömning	
1. Finns en tydlig styrning utifrån ett barnrättsperspektiv? (Fokus på mål, strategier samt eventuella beslut)	<p>Ja</p> <p>Bedömningen baseras på att det finns en styrning på kommunövergripande nivå som genomsyrar nämndernas arbete. Genomförd granskning visar att kultur- och fritidsnämnden har brutit ned kommunövergripande mål till konkreta mål som rör barns rätt till kultur, fritid, trygghet och förebyggande insatser. Styrande dokument som Biblioteksprogram, Idrottspolitiskt program och Kulturpolitiskt program hänvisar till barnkonventionen och lyfter barns rättigheter.</p> <p>Samhällsbyggnadsnämnden har mål som tydligt pekar ut barnperspektivet vid utformning av miljöer, tillsyn och trygg infrastruktur. Ett identifierat utvecklingsområde är att nämnden bör se över möjligheten till indikatorer för de mål som berör barn och unga. Översiktsplanen för Gävle kommun 2030 integrerar barns behov och rättigheter i samhällsplaneringen.</p>	
2. Är arbetet med barnrättsperspektivet ändamålsenligt organiserat? (Fokus på forum, organisering samt resurser)	<p>Ja</p> <p>Bedömningen baseras på att organiseringen för arbetet med barnrättsperspektivet är ändamålsenligt organiserat. Det finns en tydlig struktur med forum genom ledningsgrupper och processforum. Resurser bedöms som tillräckliga inom nämndernas respektive verksamhetsområden för att arbeta med barnrättsperspektivet.</p>	
3. Finns tillförlitliga rutiner för att tillvarata barnets bästa i arbets- och beslutsprocesser?	<p>Nej</p> <p>Bedömningen baseras på att det formellt finns rutiner på kommunövergripande nivå för att tillvarata barnets bästa. Det finns stöddokument och checklistor som ska säkerställa barnperspektivet, men</p>	

användningen är begränsad och barnkonsekvensanalyser genomförs inte systematiskt. Det finns ingen spårbarhet i nämndernas protokoll på att barnets bästa har beaktats. Genomförd granskning visar att det fullmäktigebeslut om att barnchecklistan ska användas inte följs av nämnderna vilket vi ser som en väsentlig brist. Respektive nämnd behöver säkerställa att barnchecklistan används i enlighet med fullmäktiges beslut. Arbetet med barnets bästa sker främst genom integrering i ordinarie verksamhet och genom lagstiftning, vilket ger en grund för att tillvarata barnets bästa, men innebär risk för bristande dokumentation och uppföljning. Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige (prop. 2009/10:232) betonar att arbetsmetoder som på ett systematiskt och långsiktigt sätt kan stärka barnets rättigheter i beslut och åtgärder som rör barn är en viktig del i att utveckla och behålla kunskapen om barns rättigheter och dess omsättning i praktiken. Det finns ett behov av att utveckla tillförlitliga rutiner för att tillvarata och säkerställa att barnets bästa beaktas i arbets- och beslutsprocesser inom respektive nämnd.

4. Finns former för dialog och inflytande för barn i beslutsprocesser?

Ja

Bedömningen baseras på att det finns flera former för dialog och inflytande för barn i beslutsprocesser inom nämndernas verksamheter, i enlighet med artikel 12 i barnkonventionen. Dialog sker genom bland annat trygghetsronder, fritidsgårdar, arrangörsgrupper, samverkan med föreningslivet, delaktighetsprocesser vid nybyggnationer, och särskilda insatser inom kultur och fritid. Barn och unga ges möjlighet att påverka både genom formella och informella kanaler, och deras synpunkter har i flera fall påverkat utformningen av verksamheter och miljöer.

5. Har nämnden säkerställt att det finns tillräcklig kunskap om barns rättigheter hos medarbetare, chefer och förtroendevalda?

Delvis

Bedömningen baseras på att nämnderna delvis har säkerställt att det finns tillräcklig kunskap om barns rättigheter hos medarbetare, chefer och förtroendevalda. Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige (prop. 2009/10:232) betonar vikten av insatser för att stärka kunskapen om barnkonventionen samt behov av kontinuerlig kompetensutveckling. Genomförd granskning visar att det finns ett behov av att säkerställa att medarbetare, chefer och även förtroendevalda får en tillräcklig utbildning och/eller information om barns rättigheter. Inför kommande ny mandatperiod bör nämnderna säkerställa att förtroendevalda får utbildning i barns rättigheter för att uppfylla artikel 42 i barnkonventionen. Det är även viktigt att kartlägga vilka funktioner inom respektive nämnds verksamhetsområden som behöver kompetenshöjande insatser.

6. Har nämnden följt och analyserat aktuell statistik om barns levnadsvillkor och situation i kommunen?

Ja

Bedömningen baseras på att nämnderna har följt och analyserat aktuell statistik om barns levnadsvillkor och situation i kommunen genom ordinarie uppföljningsprocess som är relevant utifrån respektive nämnds uppdrag. Kultur- och fritidsnämnden har vid ett flertal tillfällen fått information om verksamheter och aktiviteter som berör barn och unga.

7. Har nämnden strukturerat och systematiskt följt upp att verksamheten arbetar barnrättsbaserat?

Delvis

Bedömningen baseras på att både kultur- och fritidsnämnden samt samhällsbyggnadsnämnden följer upp arbetet med barnrättsperspektivet, men uppföljningen är inte fullt ut systematisk. Barnperspektivet finns med i verksamheternas prioriteringar och utformning, men explicit uppföljning av barnrättsarbetet och tydliga indikatorer saknas delvis. Det saknas uppföljning, för båda nämnderna, av förekomst av ifylld barnchecklista eller

barnkonsekvensanalyser i beslut. I
Strategi för att stärka barnets
rättigheter i Sverige (prop.
2009/10:232) betonas att
beslutsfattare och tjänstemän vars
arbete rör barn behöver systematiskt
skaffa sig kunskap om hur barnets
rättigheter tillgodoses inom deras
respektive områden.

2026-01-28

Hanna Franck

Johanna Larsson

Uppdragsledare

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Gävle kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 2025-06-27. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.